

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 683.

CHICAGO, ILL., 14. oktobra (October 14th), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

PREMIRJE V ITALIJI.

Dogodki zadnjih tednov v Italiji nam dokazujejo, da je bil v zmoti vsakdo, kdor je mislil, da obstoji ena sama formula za vse države v sedanji veliki dobi splošnega socialnega preobrata.

V glavo si je treba zabiti, da se čas, okolščine, geografske lokalnosti, psihologija mase in ekonomski razvoj razlikuje med narodi in ti faktorji izključujejo možnost ene same formule za socialno revolucijo.

Kdor je pričakoval, da bo italijansko delavstvo posnemalo ruskega do zadnje pike, je že pozabil, kakšne so bile razmere v Rusiji pred tremi leti, a obenem ne vidi položaja, v kakršnem se danes nahaja Italija.

Preobrat v Rusiji je bil izvršen v perijodi vojne, panike v armadi, splošne lakote, razpadlega transporta in popolne oslabelosti kapitalističnega razreda. Bilo je hipno vprašanje, kdo more hitro vzeti oblast in organizirati mase. To hipno vprašanje so v odločilnem trenutku rešili boljševiki, ki so že imeli dobro organizacijo — najboljšo organizacijo v Rusiji v tistem momentu — sovjete na svoji strani.

V Italiji je res slabo, toda take krize še ni, kakršna je bila v Rusiji v kratki perijodi med prvo in drugo revolucijo. Italijanski voditelji, ki so dali vprašanje revolucije na glasovanje, imajo nedvomno pred očmi dva važna faktorja. Ta dva faktorja sta seveda precej vplivala na glasovanje, ki je izpadlo z odklonitvijo ruske metode.

Prvi faktor je pomanjkanje surovin v Italiji in brez surovin ne more tudi najpopolnejša diktatura proletarijata obratovati tovarn. Italijanski delavci vedo to in zato so se odločili, da naj kapitalisti še nekaj časa nosijo odgovornost za pomanjkanje surovin. Začasna delna kontrola tovarn je za nje veliko bolj praktična kot pa vsa kontrola; dokler imajo tovarnarji polovico kontrole, je še zmiraj za njih odgovornost, da poskrbe za surovine in za trge gotovim izdelkom. Pomisliti je treba, da so trgi surovin in gotovih produktov še zmiraj v rokah kapitalistov.

Drugi faktor je geografska lega Italije. Italija je bolj izpostavljena izstradujoči blokadi, kot je pa Rusija. Francija na zapadu in severu, Srbija in Rumunija na vzhodu in angleška flota od juga — in koliko časa bi živela sovjetska Italija?

Prav nič se ni torej čuditi, da so kovinarji v Italiji sklenili premirje, toda premirje, ki je zmogovito in ki ne tirja od njih, da se odrečejo svojim ciljem. Delavci so izpraznili okupirane tovarne, to-

da v rokah imajo podpisano pogodbo, ki jim daje novo moč velike strateške vrednosti.

Splošna delavska zveza pravi v okrožnici, ki je naslovljena na krajevne organizacije in delavske zbornice, sledeče:

“Naša zmaga je ponižala naše sovražnike in jih prisilila, da priznajo, da se je izvršila revolucija. Nov sistem, ki zdaj pride za delavce in delodajalec, pomeni novo obliko revolucije, ki se je izvršila v tovarnah in katera je odvzela kapitalistom avtokratično oblast, katero so imeli doslej.”

Kapitalizem je bil poražen v Rusiji — in poražen je v Italiji. Fakt, da so italijanski delavci dobili polovico kontrole nad svojim delom, pomeni padee industrijalne avtokracije. Delavci v Italiji vedo, da ne bo trajalo dolgo, ko bodo imeli vso kontrolo — ampak boljše je narediti dva sigurna koraka kakor pa en nesrečen skok: boljše je imeti polovico kot nič, kajti za prvo polovico pride gotovo še druga polovica, dočim je nič iz nič.

Ameriški delavci, ki se še zmiraj tepejo za osemurni delavnik in pravico svoje organizacije, se še niso drznili zastavkati, da bi imeli pravico kontrolirati nastavljanje in odstavljanje delavcev, regulirati disciplino v tovarnah, določati ceno produktom in sklepati z delodajalci, katerim tvrdkam in katerim državam se smejo prodajati tovarniški izdelki. Italijanski delavci imajo zdaj to pravico in so že izjavili, da njihovi izdelki ne pridejo v posest nobene firme niti države, ki je v vojni z Rusijo.

V Italiji je zdaj premirje. Delavci so osvojili gotove postojanke in te pozicije bodo konzolidirali predno se podajo v novo ofenzivo. Dejstvo, da so pričeli organizirati tehniške štabe v mnogih mestih, je zelo značilno. Tehniki so potrebni industriji in brez njih je pravilno obratovanje nemogoče. Ruski sovjeti še danes trpe pomanjkanje na tehnikih.

Industrijalni preobrat v Italiji se je izvršil brez krvolitja. Če se pomisli, da je bilo okupiranih več kot 2000 tovarn, v katerih je vposlenih več kot pol milijona delavcev, in pri vsem tem epohalnem gibanju je komaj deset oseb izgubilo življenje, tedaj je treba občudovati taktiko italijanskega delavstva.

Važno dejstvo v tej historični drami je to, da vse, kar je bilo doseženo, je bilo dobro premišljeno in prereševano na zborih in konferencah delavcev; večina je odločevala.

Kongres socialistične stranke v Italiji, ki se vrši prihodnji mesec, ima na programu tudi vprašanje odprave monarhije in ustanovitve republike na načelih, ki bodo bolj pristopni delavski kontroli. Tudi

to vprašanje se lahko reši brez prelivanja krvi. Včasih smo dvomili, da je mogoče spoditi monarha brez civilne vojne, toda v državi, kot je Italija, je danes tudi to mogoče.

Bodoči zgodovinar, ki se bo bavil s potekom sedanje prehodne dobe, bo morda razpredelil prvo veliko poglavje socialne revolucije v tri dele, ki bodo označevali tri manjše perijode:

Prva perijoda: Od izbruha svetovne vojne do izbruha ruske revolucije. (Militarizacija industrij in samouničevanje kapitalizma).

Druga perijoda: Padee treh največjih monarhij. Nacionalne revolucije. Splošno propadanje kapitalističnega gospodarstva. Prva komunistična revolucija. Perijoda sovjetskega gibanja.

Tretja perijoda: Reorganiziranje in pripravljane delavskih sil. Triletna vojna proti sovjetom. Začetek dvojne kontrole industrij.

Morda bo zgodovinar imenoval perijode tudi po karakterju proletarskih organizacij in industrijskih enot, ki se bodo pojavljale druga za drugo ali istočasno v raznih krajih sveta z ozirom na obstoječe razmere, kot n. pr. ruska perijoda ali faza diktatorične sovjetske organizacije; italijanska perijoda ali faza demokratične vlade v industrijah; angleška perijoda, ameriška perijoda itd. — kdo ve, kaj še vse sledi?

Toda o tem le mimogrede. Zdaj nas bolj zanima, kako se stvari razvijajo pred našimi očmi. Razvijajo se hitro in pokazale so, da smo prišli v drugo fazo socialnega preobrata, ko se množe eksperimenti in ko je jasno, da ne velja ena sama revolucionarna formula za ves svet. Ruska formula je mogoče dobra za Rusijo, toda za druge države bodo potrebne drugačne formule. Pri nas v Ameriki je preobrat še v nebularnem štadiju; najmanjšega pojma nimamo, kako se izvrši, toda gotovo se izvrši po formuli, ki jo zahtevajo ameriške razmere.

Za nas še vedno velja politična akcija kot glavno sredstvo za dosega kontrole nad industrijami.

Svetovni kaos ni prav nič prizanesel delavskemu gibanju, v katerem vihra frakcijski boj v vseh državah. Na kongresu francoskega delavstva, ki se je vršil pred kratkim, sta si stale nasproti v glavnem dve struje: ena za združenje s tretjo Internacionalo in druga proti nji. Rezultat je, da je bila frakcija za pridruženje k moskovski Internacionali poražena. Skupino za pridruženje je vodil socialist Froissard, ki je bil na kongresu tretje Internacionale. V opoziciji proti njemu je stal Alphonse Merrheim, voditelj organizacije kovinskih delavcev. Kakor se je na eni strani slavilo vse, kar prihaja iz sovjetske Rusije, tako se je na drugi napadalo. Za ta kaos je v veliki meri odgovorna vodilna skupina ruske komunistične stranke, ki hoče z diktati kontrolirati vse delavsko gibanje po svetu. Čas bo ugledil te diference, sedaj pa je treba z njimi računati.

Pridobi svojega prijatelja še danes, da se naroči na Proletarca.

Imperializem.

V času svetovne vojne, zlasti ob času sklepanja miru v Versaillesu se je zelo pogosto rabilo besedo "imperializem", toda večina ljudi ne pozna natančnega pomena te besede. Kaj je torej imperializem?

Imperializem je beseda, ki je v svojem prvotnem originalu pomenila monarhistični sistem, kjer je imel vladar absolutno moč nad ljudstvom svoje države. Označevala je vladarje, ki so si podjarmljali tuje teritorije in tuja ljudstva.

Tak imperializem kronanih vladarjev je trajal skozi dobo dolgih stoletij. Imperializmu kronanih glav se je tedaj umaknil kapitalistični imperializem, ki je v svojem procesu mnogo popolnejši od prvega, kakor je kapitalizem popolnejši od fevdalnega sistema.

Kadar govorimo v današnjih časih o imperializmu, imamo v mislih kapitalistično ekspanzijo.

Imperializem je globoko ukoreninjena družabna bolezen in je najdemo v vsaki industrialno razviti državi. Čim več bogastva, čim več strojev, čim več koncentrirane industrije — tembolj ogroža imperializem svetovni mir.

Industrija v vsaki deželi postaja čimdalje bolj organizirana in dovršena; kapital se osredotočuje v velikanske korporacije in truste. Stare tovarne se zapirajo ali podirajo in na njih mesto se postavljajo nove, modernejšee, ki proizvajajo potom najnovejših metod in s polno silo. In kadar so železnice, oljna, jeklarska, tekstilna in druga podjetja doobra organizirana in izboljšana, postane polje za vlaganje kapitala doma omejeno in izčrpano.

In še več: perfektnost industrialne organizacije se izpopolnjuje še stem, da prihaja kontrola podjetij v roke nekoliko najbogatejših magnatov. Sila teh magnatov postaja tako velika, da jih nazivljemo vsled tega po srednjeveškem običaju za barone in kralje. Vsa centralizirana moč, vsako pojačanje produktivnega bogastva povečava celokupni kapital, ki se zopet in zopet investira. In ker se ta čezmerni kapital nabira in nabira, mora biti ponovno naložen v podjetja. Toda ker se polje doma na ta način prej ali slej skrči, morajo kapitalisti gledati za vlaganje svojega čezmernega kapitala v inozemstvu.

To jih dovede "v zaostale dežele" — v kraje, kjer je še malo domače industrije, kakor naprimer v Perzijo, v Egipt, na Kitajsko, v Mehiko, Južno Ameriko, Afriko itd. Ti kraji so dobro polje za pridobivanje nadaljnjega bogastva; kajti treba je graditi nove železnice, prekope, tovarne itd. In velekapitalisti skušajo prevrediti "zaostale dežele" po vzoru dežela, iz katerih prihajajo.

Pri tem delu pa nalete na težkoče; kajti domačini imajo svoje zakone in svoje vlade, ki skrbе, da ohranijo bogastvo dežele za se. Da dobe od domačinov koncesije, se inozemski kapitalisti takoj zainteresirajo za politiko domačinov, zlasti pa iščejo političnih prijateljev, ki bi jim šli pri svojem delu na roke. Kapitalisti hočejo pred vsem zavarovati

svoje denarne vloge v podjetjih. In tako se zgodi, da so taka dovoljenja dobljena od domačih uradnikov s podkupnino, ali pa so direktno ukradena. Če je potrebno, financirajo inozemski kapitalisti tudi "revolucijo" in postavijo na ta način na vlade ljudi, ki jim gredo na roke.

Pri vseh teh transakcijah pa stoji kapitalistični investor vedno v ozadju, med tem ko njegovi plačani agentje delajo zanj kjerkoli se nudi prilika. Ti agentje intrigirajo, podkupujejo in izmišljajo naklepe, ki bi dosegli cilj. S tem v zvezi skrbe ti agentje, da se dela javno mnenje v domovini in pošiljajo domov "novice", iz katerih je čitati o "nemirih" in napadih na državljane te in te dežele. Na ta način se razvije prijateljski ali pa sovražni proces javnega mnenja o dotični "zaostali deželi" doma. Sorodstva med prizadetima deželama postajajo v zadnjem slučaju napeta. In če trpe naši kapitalisti na svojih vlogah izgubo, kličejo takoj domačo vlado na pomoč, naj jih protežira. Oborožena sila se izkrea, "da ohrani red". Če je potreba, se postreli tudi nekaj domačinov, in naša vlada napove delno ali pa splošno kontrolo v deželi. Da se zavarujejo interesi bankirjev in kapitalistov, pridejo v poštev bajoneti. In vlada domačinov izgine, ali pa postane servilno orodje kapitalističnih vlagateljev. Domačini postanejo sužnji tujih kapitalistov, svoboda je uničena in dežela postane privesek Standard Oil družbe, bančnih podjetij na Wall Streetu ali kake druge skupine velemagnatov.

Na ta način ste bili obvladani potom ameriških sil deželi San Domingo in Haiti. In vsled ravno teh vzrokov čaka sedaj taka usoda Mehiko. Če ne bi bilo v Mehiki oljnih vrelecev, velikih posesti in mineralnih bogastev, ne bi bilo proti Mehiki nobenih groženj za intervencijo. Mnogo milijonov dolarjev je vloženi v teh podjetjih; in mnogo koneesij za ameriške in druge kapitaliste je bilo dobljenih tamkaj potom podkupovanja, ko je bil še Diaz mehiški predsednik. Mehikanci žele ta bogastva za se. Vsled tega vedne grožnje, da se prične z Mehiko vojna. Če pride do vojne, bo ameriško delavstvo prekoračilo reko Rio Grande, da reši nekaj tisočem vlagateljev kapitala njihove investicije.

To je kapitalistični imperializem.

Kar je v tem slučaju med Mehiko in Ameriko, to je pravilo kapitalističnih vlagateljev za vse druge dežele, kjer je kaj razvitega kapitalizma. Kapitalisti vseh narodnosti igrajo enako vlogo. Imperializem Anglije vodi v Perzijo, v Egipt, v Indijo in v Afriko; imperializem Japonske steza svoje roke v Korejo, Šantung in Sibirijo; francoski se razteza v Moroko, na Balkan, v Rusijo in druge kraje; ameriški v San Domingo, Nicaragua, na Filipine, Porto Rico in v Panamo. Nemški imperializem je nameraval zgraditi trgovsko pot iz Hamburga v Bagdad, da izërpa Azijo in Mesopotamijo. Rabil je v ta namen umazane taktike vseh vrst in vposlil najtajnejšo diplomacijo s pomočjo katere se sklepajo za ljudskim hrbtom sporazumi brez vednosti parlamentov. Ti tajni sporazumi pa ogrožajo življenje milijonov

delavcev, ne da bi imeli leti pri tem kakšno besedo. Njihova dolžnost je uobgati in umreti vse za dobiček vlagateljev kapitala.

Delajo se tudi odprte ali javne pogodbe, toda te se navadno pozneje zavržejo potom tajnih sporazumov; toda vse svečano dane obljube so navadne farse, in to vedo diplomatje prav dobro. In ker je to vsepovsod znano, imajo vpeljana mednarodno špijonažo.

V zvezi s špijonažo pride na vrsto oboroževanje. Kapitalisti hočejo prodajati oklepne plošče, strojne puške, municijo, strupene pline in vsa druga moralna in razdejevalna sredstva. Vojna pomeni namreč velikanske profite. Magnati podkupijo s svojimi oglasi ali drugače vse večje dnevno časopisje in mesečnike, da naščujejo množice proti tujezemcem, džingoizem se razvije do fanatizma. Vojni izdelki se prodajajo domači vladi in sovražni deželi. Pomoč, ki jo dajejo kapitalisti, dobe tiste politične stranke in posamezniki, ki zagovarjajo imperializem, in to krstijo za patriotizem. Narod šeujejo proti narodu, sami ba bogate od vojne.

Čezmerni kapital, ki je vložen v inozemstvu, oboroževanje in tajna diplomacija delajo roka v roki, eno izpopolnjuje drugo. Vse moderne kapitalistično razvite dežele so v tem enake — in v tem je tista nevarnost, ki preti zopet z novo svetovno vojno — obsežnejšo in ljutejšo kakor je bila zadnja. Vse to so sadovi kapitalizma. In tako dolgo, dokler imamo velike finančnike in magnate, ki posedujejo ali kontrolirajo tovarne, mline, železnice, banke in naravne zaklade, bodo delavei odvisni od tega razreda — in s tem v zvezi so odgovorni za iskanje tujih trgov za povečanje lastnikovih profitov.

Ali bo Liga narodov odvrnila vojno nevarnost? Je ne bo, ker je ne more. To nemore radi tega, ker to ni Liga narodov, ampak Liga imperialističnih diplomatov, ki ne zastopajo narodov, ampak ljudi, ki vlagajo svoj kapital v tujezemstvo in morajo voditi vsled tega tujezemsko politiko, ki ima namen ščititi kapital. Celo danes naštejemo lahko v Evropi nad dvajset vojn. Leti zastopajo sistem mednarodnega kapitalizma, iz katerega izhajajo krute sile imperializma in z njimi nove vojne.

Velike tvornice za produkcijo bogastva morajo postati skupna last vse družbe, da obratujejo za korist vseh. Imperialistični magnatje ne smejo biti več lastniki teh družabnih sredstev, kajti dokler išče nekaj velemagnatov, ki posedujejo v deželi tovarne in vsa druga sredstva produkcijo v "zaostalih deželah", prihajajo drug z drugimi v konflikt, posledice vsled teh konfliktov pa trpi vse ljudstvo.

Tem razmeram je treba narediti konec! Kako? Dne 2. novembra bo imelo delavstvo v Zedinjenih državah priliko pomesti s površja sistem, ki to dopušča, s tem, da izvoli v vse urade socialistične kandidate. Ko pride socialistična stranka na vladno krmilo, bo izvedla vse to, kar ima v svojem programu. Ta program se poleg drugih točk, ki se nanašajo na notranjo preuredbo dežele, glasi:

1. Vse tirjatve Zedinjenih držav proti zavezniškim deželam za posojila, dana tekom vojne, naj se

črtajo na podlagi sporazuma, da se črtajo istotako vojni dolgovi med prizadetimi deželami. Prizadetim narodom v Evropi naj se da, z namenom, da se jim pomaga obnoviti razdejan svet, kredit, stroji in surovine v največji meri.

Vlada Zedinjenih držav naj podvzame korak, da se razpusti ničvredna organizacija, znana pod imenom "Liga narodov", ter ustanovi mednarodni parlament, sestavljen iz demokratično izvoljenih zastopnikov vseh narodov sveta, sloneči na priznanju enakih pravic, na načelih samoodločevanja, pravice narodne eksistence kolonij, svobode mednarodne trgovskih potov na vodi in na suhem, in splošne razorožbe; njegova naloga bodi, da preuredi mirovno pogodbo po načelih pravičnosti in sprave.

Zedinjene države naj sklenejo s centralnimi državami takoj mir in naj odpro diplomatske zveze z Rusijo pod sovjetsko vlado.

3. Zedinjene države naj proglase za stalno načelo svoje zunanje politike, da ameriški kapitalisti, ki dobe koncesije ali vložijo svoj denar, store to na svoj lastni rizik, in pod nobenim pogojem naj naša vlada ne stopa v diplomatska pogajanja ali razprave, niti naj ne posega po orožju, kjer gre za zahteve tuje lastnine.

To je program Socialistične stranke z ozirom na inozemske zahteve; in tak program imajo socialistične stranke po vsem svetu. In le tedaj, kadar pridejo na vlado socialistične stranke, bo odpravljen imperializem in ž njim vse zlo, ki ga poznano pod tem imenom zlasti po zadnji svetovni vojni.

V Jugoslaviji se bodo meseca novembra vršile volitve v ustavodajno skupščino in z volilnim bojem se je na vsi črti pričelo. Delavstvo bi lahko pričakovalo velike uspehe, ako bi svoje energije upotrebilo proti reakciji, mesto, da jih troši za medsebojni boj. Gibanje jugoslovanskega delavstva je še mlado in masa nezavedna. Želi si najti izhod iz žalostnih razmer, v katere je zabredla ta država, pa posluša tiste, ki ji dajejo vabljivejše obljube. Masi ni zameriti, zameriti pa je tistemu inteligentnemu krogu delavstva, ki podžiga medsebojni boj, ki ga v Jugoslaviji ni prav nič treba.

Socialistična družba bo štela svoje bogastvo po številu ljudstva, ne pa v dolarjih.

Kako je kapitalist pridobil svoje milijone, ako jih ni nihče izgubil? Ali jim prihaja bogastvo iz oblakov? Ali ne mislite, da je nekdo na škodi, ako oni dobivajo milijone in iz milijonov tisoče milijonov? Ali bi mogel imeti monarh moč, ako bi je ne vzel ljudstvu? Ne bi imel moči, kakor ne bi milijonarji pridobivali nove milijone, ako bi jim jih ne dajalo ljudstvo, ki jih ustvarja s svojim produktivnim delom. Kadar bo dovolj pametno, bo delalo zase in milijonarji bodo izginiti.

Za socializem se navdušuješ. Ali pa tudi kaj storiš za socialistično organizacijo in socialistično časopisje?

SEMINTJA.

"11. november, leta 1918 bo ostal vedno v spominu kot začetek konca najgroznejše in najbolj uničujoče vojne kar jih je bilo," pravi predsednik Wilson v pismu, v katerem odobrava sngestijo, da naj bo nedelja dne 14. novembra nekak spominski dan, na katerega naj se vrše božje službe "v spomin tistih, ki so doprinesli junaške čine in umrli za Ameriko v svetovni vojni," kakor nadalje omenja Wilson. Dne 14. novembra bomo torej molili za padle junake. Med tem pa vodi republikanska stranka, kateri na čelu stoji mala skupina finančnih kraljev, silovit boj proti Wilsonovi ideji lige narodov; ako Amerika vstopi v to ligo, bodo ameriški sinovi zopet umirali za interese evropskih držav, pravijo agitatorji republičanske stranke.

Med vojno so ameriški finančniki govorili drugače o umiranju na bojiščih v Franciji; po volitvah bodo ton svojega govora zopet spremenili. Za dan 2. novembra potrebujejo maso, zato ji sedaj govore tako, kot mislijo, da masi ugaja. Izgleda, da se ne motijo.

Hearstovo časopisje je republičanski stranki pred njeno konvencijo v Chicagi očitalo neštevilne grehe, ki bi jih bil v stanu oprati le Hiram Johnson, če bi ga stranka nominirala za predsedniškega kandidata. To se ni zgodilo, zgodilo pa se je marsikaj, kar ameriško ljudstvo, tisto dobro, nezavedno ljudstvo ni pričakovalo. Par stvari samo; Johnson agitira za reakcionarja Hardinga in ravno tako tudi Hearstovo časopisje. Le malo ljudi si je zapomnilo, kaj so pisali Hearstovi uredniki z Brisbanom vred, in kaj so govorili Johnsonovi pristaši o reakcionarnih voditeljih republičanske stranke. In ker ljudje tako radi pozabljajo, jih je tako lahko voditi za nos.

18.000 govornikov in govornic agitira po deželi za republičanskega predsedniškega in podpredsedniškega kandidata. To si nismo izmislili mi, pač pa je objavil ta fakt senator Harry S. New iz Indiane, ki je načelnik govorniškega biroja republičanske stranke. In ker je to priznal New, lahko rečemo, da je teh plačanih agitatorjev še nekaj tisoč več. Glasovi, ki jih bo dobila dne 2. novembra republičanska stranka, bodo precej dragi, ampak če zmaga, se bodo izplačali — ne za volilce, ne za ameriško ljudstvo, ampak za tiste, ki direktno prispevajo milijone za volilno kampanjo republičanskih kandidatov. Tudi, če ne zmagajo, direktni prispevatelji ne bodo na izgubi, kajti milijoni, zapravljeni v republičanski kampanji, so vzeti indirektno iz žepov ljudstva.

V "Glas Svobode" z dne 8. oktobra je na 7. strani priobčen članek "Ameriški Slovenci in predsedniške volitve," v katerem se agitira za republičansko stranko. Članek nima podpisa, niti ni označen za oglas. Ako se uredništvo z njim ne strinja, tedaj ne zadostuje le kratko pojasnilo, zakaj se pri-

občujejo oglaš delavstvu sovražnih strank. Pojasnilo, ki ga je prinesel imenovani list na prvi strani, se nanaša le na oglas, priobčen na 6. strani omenjene izdaje, članek pa ni oglas, ako ni kot tak označen.

„Jaz vem in tudi vi veste, kako neumno je nadržavljati neodvisnemu časopisju. Mi smo orodje bogataških vazalov, ki se skrivajo za kulise. Mi smo marionete, in plešemo, kakor nam oni igrajo. Naši talenti, naše zmožnosti in naša življenja so lastnina drugih ljudi.

„Naloga žurnalista je potvarjati resnico, lagati na vse strani, opravljati in sramotiti, poklanjati se mamoni in prodajati ljudstvo in njegovo domovino za vsakdanji kruh.”

Te besede je izrekel na nekem banketu časnikarjev dobroznani ameriški žurnalist John Swinton. Bile so resnične takrat in bodo resnične toliko časa, dokler bo časopisje odvisno od kapitalističnih interesov. 90% delavstva v Ameriki podpira samo kapitalistično časopisje.

Delavski list mora biti kot tak ves, ali pa ga sploh nič ni. In ker mora biti socialistični list res delavski, ima borbo za obstanek, o kakoršni se čitateljem niti ne sanja: to je, za večino socialističnih listov velja to pravilo.

Kapitalizmu pa so na potu tudi mnogi drugi manjši listi, ki mu sicer niso sovražni. Kapitalistični interesi delujejo za koncentracijo časopisja v smislu, da se njihovo število zmanjša, velikim meščanskim dnevnikom pa se zviša cirkulacija. Vsled te kapitalistične taktike je bilo več tisoč dnevnikov in tednikov prisiljenih prenehati izhajati, dasiravno so bili večinoma sovražni delavskemu gibanju. V današnjih dneh ima socialistično časopisje težak boj za existenco; uničiti pa ga ne bo mogoče, ker je tudi socializem neuničljiv. Naše je življenje bodočnosti.

Težko je ameriškim komunistom. Nastopali so z gromovitimi govorancami, napadali vsakega, kdor se jim ni brezpogojno uklanjal in obljubovali so revolucijo, ki jo bo izvedla akcija mase. Revolucije še ni bilo, niti ne najdete revolucionarne mase. Reakcija s svojimi špijoni in provokatorji pa stika po skrivnih prostorih za komunisti, češ da propagirajo nasilni preobrat. Z aretacijami se nadaljuje in vladni agentje obljubujejo, da bodo kazni za take prestopke v bodoče še večje. Ameriški reakcionarji vidijo na vsakem vogalu nevarnost revolucije in zato z blazno histerijo nadaljujejo s progoni. Za revolucijo je treba pogojev in teh v Ameriki danes ni. Komunisti bi jo lahko svobodno propagirali, pa bi je ne bilo, dokler ne bi zanjo dozorele razmere. Tako je bilo v Rusiji in tako je bilo povsod drugod.

Izobraževanje mase je danes glavna naloga ameriških socialistov. Tisti del mase, ki le govori o revoluciji, je najmanj revolucionaren.

Med Rusijo in Poljsko je končno prišlo vsaj do premirja, dasiravno se ne ve, za kako dolgo.

Vsak socialist želi in deluje, da se Rusiji vrne mir, da se preneha z intrigami, z vojno in z izstradavanjem ljudstva države, ki je največ trpelo med vojno in po vojni, ki je bilo pred vojno najbolj zatirano in brezpravno. Kruta je usoda Rusije. Po dolgem trpljenju, vojevanju in revolucijah potrebuje miru. Pogoji, dani Poljski od strani Rusije za preliminarno mirovno pogajanja, so bratska in sovjetska vlada je z njimi dokazala, da res želi mir. Boji francoskih bankirjev in drugih reakcionarjev proti Rusiji pa se bodo maščevali, če ne nad njimi, nad dediči, kajti usoda je bila vedno maščevalna. Carizem je moril dolgo časa, končno je bil sam umorjen in noben Wrangel ga več ne oživi. Maščevanje nad ruskimi reakcionarji je bilo strašno in mnogo jih v največji bedi hira. Nekateri so srečnejši, ker so se pravočasno umaknili v inozemstvo, da uživajo vloge, ki so sadovi dela ruskega kmeta.

Masa ruskega naroda je trpela pod carizmom kot noben narod drugih držav in bo trpela še dolgo po krivdi carizma. Dolgo se je v Rusiji propagirala revolucija in tudi poskušali so z njo. Po za Rusijo nesrečni rusko-japonski vojni je bil carizem oslabljen in revolucionarji so poskusili, da ga strmoglavijo. Carizem pa še ni bil dovolj slab za poraz in revolucionarna masa je bila prešibka. Vojne z Nemčijo in Avstrijo pa carizem ni več prenesel. Ko je prišla ura njegovega umiranja, so drugi zasedli njegovo dedščino. Kaos, ki je sledil, so boljševiki izrabili, da so prišli na krmilo; revolucije v pravem pomenu besede za ta čin niso potrebovali. Ameriški kapitalizem pa v vsakem oziru prekaša srednjeveški sistem ruskega carizma, zato se ga ne bo moglo strmoglaviti z letaki, na katerih so natisnjena revolucionarna besedila. Neorganizirana, nezavedna masa s praznimi rokami ne pomeni ničesar za socializem, še pa manj za tiste, ki imajo vedno na jeziku masno akcijo.

Boljševiki so prišli na krmilo brez masne akcije. V pomoč jim je bilo le **organizirano** delavstvo v njihovi stranki in pa kaos v armadi, ki ni poslušala nobenih povelj. Kljub temu kažejo prenapeti elementi v Rusijo in pravijo, da jo je treba posnemati. Prijatelji, ruske revolucije se ne more posnemati brez ruskih razmer.

Ameriško delavstvo je še nezavedno; na grebe starih strank rado pozablja, pa pošilja na vlado sedaj eno sedaj drugo stranko. Termometer zavednosti pa se viša tudi med ameriškim delavstvom. V koliki meri, bodo pokazale volitve 2. novembra in še bolj, v koliko se bo pojačala socialistična stranka in druge organizacije zavednega delavstva. Organizirano delavstvo, združeno v socialističnih organizacijah, je resnično revolucionaren element, ker veruje v delo za socializem.

Italijanski kralj Viktor Emanuel je pred več meseci prodal svpja velika posestva med kmete. Buržvazno časopisje mu je zato pelo hvalospeve, češ, da je posestnikom velikih zemljišč v Evropi dal s tem dober vzgled, in če bi ga prizadeti posnemali,

bi se odpravila nezadovoljnost med tistim kmečkim ljudstvom, ki še nima svoje zemlje. Če je Viktor Emanuel svoja zemljišča res razdelil med kmete, ni tega storil vsled ljubezni do njih, ampak zato, ker čuti majanje svojega prestola. Sedaj poroča iz Rima brzovjav, da je dal kralj svojega sina v obrtno šolo, da se nauči kakega koristnega poklica. To je edin pameten korak, ki ga je storil, ako je poročilo resnično. Toda tudi tega ni storil vsled ljubezni do koristnih poklicev. Eno dobro je vendarle prinesla zadnja vojna: Skrahirala je poklic vladarstva po božji milosti. Krone so izgubile svoj blesk, ki se ne povrne. Odpravila je trdnjave monarhizma, Dunaj, Petrograd in Berlin poleg drugih manjših trdnjav kronanih glav.

Šest družin v Sardiniji je sklenilo prijateljstvo, ki ga je blagoslovil sam škof iz Tempio. Skozi petinšestdeset let je vladalo med njimi krvno maščevanje in v tem času je bilo umorjenih 75 članov teh rodbin in uničevali so druga drugi premoženje. Člani so se morali vrstiti stražiti svoja poslopja pred požigalci. In sedaj so sklenili mir—ligo šestih rodbin, ki štejejo 200 članov. Tako poroča "Giornale D'Italia." Slavnost pobotanja se je vršila v cerkvi in pomirjene sovražnike je škof blagoslovil.

Sardinija je majhna in osem rodbin tudi v nji ne šteje mnogo. Mir, sklenjen med njimi, jih je rešil vedne nevarnosti umora. Civiliziran svet se zgraža nad takim barbarstvom, ki je mogoče celo v kulturni Italiji. Na svetu pa je veliko družin, ki štejejo milijone članov, družine narodov, ki se sovražijo in koljejo med seboj, in kdo se zgraža?

Nekoč, po dolgem procesu razvoja bo iz narodov izginil instinkt sovraštva do drugih narodov, njihov barbarizem se bo umikal plemenitejšim čutom. Čez noč se to ne bo zgodilo, niti ne z dekretom iz Moskve in nobenega drugega kraja. Tisoče let že drži pot iz barbarizma v civilizacijo; prešli smo iz kanibalstva in primitivnega barbarizma, pri tem pa smo se naučili iztrдавati cela ljudstva, ustvarili smo si industrijo, v kateri umorimo milijone otrok, v rudnikih in tovarnah ubijamo ljudi na debelo, iznašli smo morilna orodja, s katerimi lahko uničimo cele armade, in zato je do mednarodnega bratstva še silno dolga pot. Živalski instinkti v človeku še niso zadušeni. V tem oziru smo v enem tisočletju dosegli zelo majhen korak. Morda bomo v bodočnosti korakali za cilj bratstva hitreje. Pobratenje narodov pa bo mesto škofa iz Tempio blagoslovil socializem.

Edino, kar more dati kapitalizem, je pravico ropati druge. Socializem pa mu bo odvzel te pravice. Kamor se obrnete, vas odirajo in pritožiti se ne morete nikamor, ker imajo roparji legalno pravico, da vzamejo ljudstvu vse, kar ima, oziroma, kar sproti dobi v obliki plač. To ropanje ljudstva bo prenehalo, kadarkoli bo ljudstvo hofelo. Pravzaprav, ljudstvo se hoče otresti svojih izkoriščevalcev že danes, pa ne pozna potov za ta cilj. Zato je dolžnost socialistov, da poučujejo ljudstvo o socializmu.

Maksim Gorki:

HUDIČEVI SPREHODI.

(Konec.)

Ivan Ivanovič je bil zbeگان. On ni nikoli resno preišljeval o obstoju hudiča, in čutil se je sedaj pred njim v krivdi.

"Zelo me veseli!" je dejal smehljajoč se v zadregi. "Če vam morda na polici pri oknu ni udobno, prosim, stopite vendar bližje."

"Oj, nikar ne skrbite! Jaz se privadam tako kakor vi, vsakemu življenskemu položaju, naj bo še tako neudoben in . . . še tako sramotilen."

"Hm, hm. . . jako mi je ljubo!" reče Ivan Ivanovič, a pri sebi si misli: Precej surov je, oziroma, preveč — familjaren

"Izrazili ste poprej — tako se mi zdi — željo, očistiti svoje srce; ni li res?"

"Hm. . . hm. . . da. . . Veste, človek je neglede na napredek pameti vendarle še vedno šibek v boju s svojimi strastmi. . . Ali oprostite; če sem prav čul, vi ste vendar ponudili svojo pomoč pri tem . . . podjetju?"

"Da, ponudil sem jo vam in ponavljam: Pripravljen sem radevolje vam izkazati svoje usluge!"

"Ali pa ni to morda proti vašemu poklicu?" se je čudil mož.

"Ah, Ivan Ivanovič," vzklikne hudič in zamahne z roko. "Verujete li, da mi moj poklic že prese-da?"

"Tako?"

"In še kako! — Celo ljudem prese-da včasih vedno hudo delati in loti se jih včasih resničen kes."

"V istini, kaj bi bilo, če sprejemem ponujeno mi pomoč? si misli Ivan Ivanovič. Saj je vsemogočen in me lahko z enim mahom napravi popolnega. Oj kako bi se čudili moji znanci!

"Tedaj recite mi, kaj vas posebno tlačí?" izprašuje hudič.

"Ali . . . eh . . . vidite . . . to bo gotovo zelo bolesta operacija?"

"To se dogodi le pri sila trdnih srečih, tam, kjer so čuvstva še nedotaknjena, in kjer koreninijo globoko v srečju."

"In pri meni?"

"Pri vas — vi mi gotovo oprostite, ker se vam pač predstavljam v lastnosti zdravnika — pri vas je srce sila mehko, tako zelo kakor puhla redkvice na primer. Ako iz njega povlečem strasti, ki vas mučijo, občutili boste lahko bolečino, kakor jo občuti piščee, ki mu izpulite par peres iz repa . . ."

Ivan Ivanovič se zamisli in čez časek vpraša:

"Oprostite, ne boste li za svoje . . . usluge zahtevali mojo dušo?"

Hudič je poskočil s police na pod, mahal razburjen z rokama ter rekel:

"Dušo? Oj ne! Ne, za božjo voljo! . . . Jaz je ne rabim, usmilite se me! Čemu tudi služí? To je — oprostite — hotel sem reči: čemu mi služí? Oj, ne, ne! Reči sem hotel . . ."

Ivan Ivanovič je videl, kako se je hudič vznemirjal, in čutil se je užaljenega.

"Vprašal sem le tako, ker je v splošnem vaša navada . . ."

"Da, to je bilo poprej, nekoč, ko so živeli še zdravi, mogočni in močni duhovi."

"Zdi se, da cenite mojo dušo zelo malo."

"Oj ne! Ali jaz . . . jaz hočem biti danes ne-sebičen . . . In potem — to boste sami uvideli — ali me morda ne zanima videti popolnega človeka?"

"Hm, vi torej menite, da me ne bo bolelo in da tudi ni nevarno!"

"Nikakor ne, zagotavljam vas! Z mojo pomočjo vas dosega popolnosti ne bo nič stala . . . Torej hočeva za poskušnjo nekaj ven povleči?"

"Da, radi mene."

"Tako je prav! Kaj vas najbolj muči?"

Ivan Ivanovič je premišljeval. V istini je težko določiti, katera naših strasti nam je manj ljuba nego druga.

"Začnite torej pri najmanjši."

"Oj, meni je vseeno . . . le kažite!"

Ivan Ivanovič je zopet molčal. Dasi je čestokrat že hotel urediti svojo dušo, je vendar v nji morda ravno radi tega vladal velikanski nered. Vse je bilo v nji zmendrano, zmešano, zavozljano. Z največjim naporom je sedaj ril po njeni vsebini, ali nemogoče mu je bilo zaslediti v nji katerisobodi določno, celotno čuvstvo brez drugih primesi.

Hudič je bil čakanja sit, zato mu predlaga:

"Dovolite, da vam is srca povlečem častihlepje; saj to pri vas ni tako veliko."

Hudič se mu približa, mu takne prsi z roko in jo nagloma odtegne. Ivan Ivanovič je začutil oster, vendar prijeten bodljaj, sličen občut, kakor ga imamo če potegnemo trn iz prsta.

"V resnici ni prav nič bolelo," reče Ivan Ivanovič in se oddahne olajšan. "Dovolite, videl bi rad, kako izgleda moje častihlepje . . ."

Hudič mu pokaže svojo roko, in Ivan Ivanovič opazi na njeni dlani nekaj brezbarvnega, malega, gubastega, ki je bilo podobno krpici, s katero si dolgo časa prah brisal. Ogleda si svoje častihlepje in pripomni stokaje:

"Veste . . . če pomislim, da je to košček iz mojega srca . . . mi je skoro žal."

"Hočete, da vam izrujem sožalje?"

"N - n . . . Kako bom obstojal brez njega?"

"Kakšno korist pa imate od tega?"

"Nu, veste, to je vendarle dobro človeško čuvstvo . . ."

"Torej dobro! Kaj pa menite o zlobnosti?"

"Oj, ta? Da, proč z njo! — Hudič naj jo vzame! Oprostite, ali . . ."

"To nič ne de . . . nikar si ne belite glave . . ."

Hudič zopet takne prsa Ivana Ivanoviča, ki zopet začuti bodljaj. Na hudičevi dlani pa je zopet ležalo nekaj, kar je dišalo po kislem in je bilo podobno krpici.

"N - nja," reče Ivan Ivanovič ter viha nos. "Nekaj takega je bilo v meni . . . To je naravna podoba zlobnosti!"

"Ni povsem čista, primešano ji je mnogo podle strahopetnosti," je dejal hudič.

"Tu poglej . . . hm . . . Recite mi pa, zakaj izgledajo vsa moja čuvstva tako kakor živca? Prav tako kakor morski mekušci."

"Vaša usoda je taka, dragi Ivan Ivanovič," je dejal hudič, ter z izrazom studa vrgel ta kos srca svojega pacienta po tleh.

"Ali jaz se že čutim tako izjemno razpoložena," poroča Ivan Ivanovič ter opazuje utripanje svojega srca.

"Prijetno kaj?" vpraša hudič.

"Ložje . . . prostornejše mi je v prsih."

"Naj nadaljujem z operacijo?"

"Da . . . nisem nasproten."

"Torej, kaj imate še?"

"Nu . . . razno . . . vobče vse to, kar ima navadno človek."

"Jezo na primer," pripomni hudič.

"Oj, da, seveda . . . jezo, da, da . . . to je, da govorim resnico, to ni prava jeza, temveč, veste, tako nekaka nervozna jezica, neko sila nemirno čuvstvo."

"Na vsak način ga odstranimo, da?"

"Seveda! Ali prosim storite to nekoliko previdneje, reči so pri meni tamkaj zelo zamotane kakor se zdi. Vidite, ko ste mi iztrgali zlobnost, se mi je dozdevalo, da se je pričela majati sramežljivost."

"To je povsem naravno," reče hudič, "tudi mene je bilo sram pri pogledu na vaša čuvstva in pričel sem se skoro sramovati mesto vas . . . Zelo slabo gospodarite s svojim srcem."

"Kaj morem storiti? Jeli sem jaz kriv?" odvrne Ivan Ivanovič. "S srcem ne morete ravnati kakor z zobmi; s krtačo in kreda ga ne morete očistiti."

"Da, to je tudi res!" odvrne hudič, "ali naj še dalje operiram, da izvlečem tisto vašo nervozno jezico?"

"Da, pripravljen sem."

In v tretjič je hudič s svojo roko taknil prsa Ivana Ivanoviča.

Ko jo je odtegnil, imel je na dlani cel kupček lahke, nerazločljive mešanice. Bila je brezlična, dišala je po plesnobi in lesketala v dveh barvah, v silvozelni kakor jo kaže nezrelo sadje in v temno-rjavi, kakor jo kaže gnjijoče sadje.

Hudič je držal to tresočo, sluzasto zmes v obeh rokah in jo je ogledoval brez pravega umevanja. Dolgo se je trudil, da bi izpoznal, kaj je to pravzaprav.

"N - nu, Ivan Ivanovič," de slednjič v zadregi, ne da bi pogledal pacienta, "tu sem nekaj izvlekel iz vas, ali kaj — tega ne vem. Take zaklade ste skupljali tekom tridesetih let svojega življenja v svojem srcu. Prepričan sem, da se tu ne bi spoznal noben kemik . . . Domnevam pa, da ste sedaj osvobojeni vse te navlake. Zdaj ste — upam — čist kot angelj. Vidite, kako spreten zdravnik sem jaz, kaj ne? Jaz sam nisem niti slutil, da bi bil sposoben česa sličnega. Torej, kako se počutite sedaj? Moje čistitke, Ivan Ivanovič, k očiščenju vaše duše, k do-

seženi popolnosti, ali kakor že hočete imenovati! Menim, da ste zdaj popolni v najvišji meri!"

In hudič je vrgel srčno vsebino svojega pacienta na tla, ter pogledal Ivanoviča ter — ostrmel.

Mož je sedel tu ves seseden, ošibljen, zlomljen, kakor da bi mu bil potegnil kosti iz telesa. Tako je sedel v naslonjaču z odprtimi ustni. Preko njegovega obličja pa je blestela neka blaženost, ki je z besedami ni možno izraziti, ki je pa navadno opažaj pri bebeh.

"Ivan Ivanovič!" vpije hudič in ga potrese za rame.

"Ah! . . ."

"Kaj pa je z vami?"

"Oh! . . ."

"Vam je slabo?"

"Uh! . . ."

"Kaj pa je?"

"Eh! . . ."

"Na, tu ga imaš! Lepa reč!" vzklikne hudič ves presenečen. "Zdaj sem mu res vso osebnost povlekel iz telesa. — Ivan Ivanovič!"

"Ah! . . ."

"V istini je tako! Samo vzkliki so še ostali v tem človeku, in še ti vzkliki so brez vsebine. Kaj naj naredim sedaj z njim?"

In hudič potrka Ivanu Ivanoviču ob prsa — zvenela so kakor votla posoda; potrka mu ob glavo — tudi tu je zvenelo votlo.

"Tu imaš zdaj popolnega človeka! Oj, ti ubogi hudič! Izpraznil, opustošil sem ga! Ali kako naj bi vedel, da je bil tako slabo napolnjen?"

In hudič se zamisli ter se dolgo zazre v odrevenelo negibljivo, blaženo obličje moža, ki je dosegel svoj smoter.

"Puh!" vzklikne in tlesne s prsti, "nekaj mi prihaja na misel; sam satan bo z njo zadovoljen . . . izumil sem kaj imenitnega! Najprej bom to — popolnost nekoliko osušil, potem bom pa nasul graha v njo! pa bo izredno originalen klopotec za satanovo zabavo . . ."

In hudič dvigne Ivana Ivanoviča iz stola in ga zvije v culo, porine si ga pod pazduho in izgine . . .

Megla se je bila že umaknila in v okna je pogledalo z motnimi očmi otožno zimsko jutro . . . Po cesti navzgor je rahlo in svečanostno odmevalo zvonje zvonov, polagoma izginjajoče. (Konec.)

Ako se hoče naučiti žival proizvajati gotove kretjne, je treba za to dolgo časa. Še več časa pa se porabi, da se nauči ljudi servilnosti do vladajočih. Prično že pri otrocih v cerkve in šoli. Ko pridejo iz šolske dobe, vrši to delo naprej literatura in druge institucije, vse podpirane od vladajočega razreda. Ker so ljudski možgani na ta način zastrupljeni, ne morejo zdravo misliti in vsled tega smatra nezavedna masa socialiste za svoje največje sovražnike. Socialistična propaganda je vsled takih razmer oteškočena, ker mora več svoje energije porabiti za učenje nezavedne mase, kakor pa za boj proti kapitalizmu.

In še vedno ne?

Bolnik, ki se je zdravil, je vzel preveliko količino močnih zdravil — in umrl.

Precejšnja doba je minila, odkar se je v Jugoslaviji razcepil proletarijat in je delavsko gibanje zavilo na radikalno pot.

Nastopila je doba dela? Kakšno je to delo; delo uresničevanja revolucionarnega programa?

Tretja internacionala je dala moč, silo in privlačnost. Razvoj teorije čistega komunizma v časopisju pa je pokazal najobširneje polje poizkusnih teorij. Prva in zadnja beseda pa je vendar: revolucija! Nikdar ne smemo pozabiti, da je to resnični magnet v tretji internacionali. Samo treba je pretrgati vse stike z buržoazijo, voditi velike bitke in postati razredno zaveden proletarec in zmagal boš proletarijat! Proti ministerijalizmu in oportunistu, ki je nepotreben, to so končne vodilne besede.

Ali se naj čudimo, če vidimo maso ljudi, ki vidijo rešitev iz bede povedano z vsemi temi besedami? Ali je čudno, če ni socialna demokracija zmožna združevati tega hrepenenja, da bi ostala predstaviteljica enotnega proletarijata?

Minili so meseci tega leta . . . najradikalnejšega — in stopnja "čistega radikalizma" je dosegla že nove višine.

Radikalizem mase je neskončen. Vse, kar se pojavi novih bojnikov — vse vidi in zahteva rešitve — iz egoističnih razlogov največ. Ta masa se naslanja ob reolucionarnih besedah in daje duška svoji notranjosti z dolgotrajnim ploskom . . .

In vendar kakšen je položaj? Kaj je dejstvo, kaj beseda?

Jugoslovanski proletarijat je lačen, raztrgan in ubog.

Revolucije ni . . . ne v Italiji, ne v Nemčiji, ne v Avstriji; pa vendar je bila v Italiji že gotovo dejstvo.

Proletarijat Jugoslavije je dobil osemurni delavnik. Priznajmo, da je to delo organizacij in njih voditeljev, ki so to uresničili v trenutku, ko je proletarijat sam sebe oropal moči, ko je vrgel puško v kot! Danes pa se buržoazija ne boji več — smeje se jugoslovanskemu proletarijatu in poizkuša odvzeti osemurnik; proletarijat pa je razdril radikalno svoje vrste — radi revolucije.

Volitve se razveljavljajo, izvoljence radikalnega proletarijata zapirajo . . . in ni revolucije, ni sile, ki bi vdušila vsaj najhujšo reakcijo. To so razmere v krajih čistega radikalizma.

Beda je večja, brezposelnost strašna — revolucije ni ne od vzhoda ne od zapada. Ali se je motil komunizem besed, ki trdi, da požene uboštvo mase v revolucijo; saj je bilo v Rusiji tako?

Veliko jih je v tej revolucionarni masi, ki so že preračunali, kdaj pride osvobodjenje od vzhoda, kdaj pridejo — rdeče armade.

To je upanje, če ni družega — človek je po tej vojni nastal brezmejen v svojih upih. Zato se po-

zablja tudi na matematiko, da se kapital pobija s kapitalom, duševna sila z duhom napredka.

Čudna ta tretja internacionala! Glejte, ne delajte z buržoazijo in danes so v tej Rusiji za parlamentarizem. Čudno to? Ali ni diktatura vse? In diktatura nad proletarijatom najboljša?

Na jugu naše države so spojili čudno neskladnost obljub, besed in dejanj. Čisti radikalizem pa je v svojem hrepenenju po najboljšem pripeljal tudi do pokoja in nasilnosti, do diktature čez pamet v proletarijatu samem.

Tekla je proletarska kri! . . .

Vse vemo — na socializem pa smo — pozabili.

Dalje, leto gre h koncu, pogledjmo letni zaključek. Boj v lastnih vrstah, zgradba porušena, beda in obup — hrepenenje . . .

Buržvazija vlada!

Še upa ta revolucionarna masa, še veruje v radikalizem besed. — Koliko časa še?

Masa ima vse, kar je za boj potrebno, ali eno ji je prirojeno, obup nad trudapolnim delom, ki je potrebno, da počne odločilni boj.

Ali se tega zavedate, vi, ki pišete učeno razpravo komunistične teorije?

Enkrat boste ta program revidirali — postali boste revizionisti, kot je to že enkrat bilo — kmalu po Marxovi smrti. Kaj potem? Masa revolucije in diktature željna pa ne bo za delo. In če vam zraste čez glavo?

In razšla se bo!

Doba dela prihaja potem. Srečali se bomo resni in z žalostjo, korakali bomo preko našega razdejavanja . . .

Koliko nas bo?

Pokopali bomo radikalizem, da bi ga morda vsaj ne utopili v krvi. Očitajoče bo zvenelo vprašanje ob pokopu: revolucija? In še vedno ne?

Odložili bomo žveplenke in zlagali opeko! — Kdo bo delal? E. V. v "Napreju."

E. V. DEBS O PREDSEDNIŠKI KAMPANJI IN TRETJI INTERNACIONALI.

Eksekutiva Socialistične stranke je imela prve dni v oktobru svoj sestanek v Atlanta, Ga. V to mesto se je sešla eksekutiva z namenom, da bo bližje svojega predsedniškega kandidata E. V. Debsa, ki se nahaja v ondotni zvezni ječi, in da ž njim konferira o predsedniški kampanji in o vprašanju priključitve k tretji Internacionali.

Sodrug Debs se počuti prav dobro in je mnenja, da bo dobila socialistična stranka pri volitvah nepričakovano veliko število glasov. Pogovori o kampanji in o priključitvi k tretji Internacionali so se vršili v sobi ječarja Zerbsta. Člani eksekutive socialistične stranke so bili sodr. Otto Branstetter, W. M. Brandt, Geo. Roeber, Edmund Melms in Henry Askeli, tajnik finske federacije ter M. Castleton, Debsov pravnik.

Sodrug Askeli je izrečno zahteval od sodruga Debsa, naj poda svoje definitivno mnenje glede pri-

ključenja socialistične stranke k tretji ali moskovski Internacionali, kar je pozneje tudi na seji eksekutive predlagal, da se ameriška stranka tej Internacionali kategorično priključi. Sodrug Debs je dejal, da se strinja s stališčem stranke — to je, da se socialistična stranka Amerike priključi tretji Internacionali z rezervacijo, da ostane stranka v notranjem delu avtonomna.

"Kako morete vezati socialistično stranko brez vsakih rezervacij na nekaj, ki je šele v stanju pripravljanja in gestacij?"

"Če dovolite, da sprejme ameriška socialistična stranka program, ki ga predlaga Lenin, boste stranko popolnoma uničili. Baš to žolčno prekanje o moskovskem programu je tisto, kar je razcepilo skoraj vse socialistične stranke po svetu. Prva stvar, ki nam je najnujnejša, je stranka, in če te razcepíte, ne pridete nikamor.

"Moskovski program zahteva od nas program, ki naj predpisuje oboroženo vstajo; moskovski sodrugi so si prilastili neomejeno pravico diktature o taktiki in o postavljanju programa — o temeljnih možnostih za razvijanje propagande v vseh deželah. To je smešno, samovoljno, avtokratično; tako smešno je, kakor če bi hoteli mi diktirati njim, kako naj vodijo svojo propagando.

"Naša dolžnost je, da bo uspešna naša volilna kampanja".

"Tretja Internacionala je v štadiju eksperimentov, vzlic temu zavzema stališče, kakor da je odkrila vse končne metode za uravnanje vseh končnih problemov pri vseh narodih. Sprejetje tega programa brez rezervacij bi bilo podobno slepcu, ki sili v temo.

"Jaz sem socialist in ne komunist. Moja stranka je socialistična stranka, in ne komunistična. Če je tretja Internacionala izključno komunistična, tedaj se ji nemorem pridružiti, kakor se ji nemore pridružiti moja stranka.

"V prejšnjih časih so tvorile Internacionalo narodne organizacije. Sedaj je to narobe: narodne organizacije hoče tvoriti Internacionala. Vanjo moramo iti kakor ovce. Po tem načrtu ne bi bilo za našo stranko nobenega dela več, kajti vse bi bilo odrejeno kar v Moskvi." "Moskva pozablja na tretje pravilo mednarodne kode — nikar ne jemljite vse tako proketo resno." To je pridjal Caldwell, eden političnih jetnikov in Debsov prijatelj v Atlantski ječi.

"Palmer bi rad videl — je nadaljeval Debs — da bi prosil za pomiloščenje. Toda Mr. Palmer se bo načakal. Lahko rečem, da nisem jaz njegov jetnik, ampak da je on moj."

Eksekutiva socialistične stranke, ki je pred kratkem vložila pri moskovski Internacionali aplikacijo za pridruženje z rezervacijo, a še ni prejela nobenega odgovora, če je sprejeta v tretjo Internacionalo ali ne, je sklenila, da se vsako nadaljno prizadevanje za iskanje stikov s to Internacionalo opusti.

"Naša stvar ni, da se pričakamo radi pridružitve, ampak da organiziramo stranko, kateri se lahko pridružimo," je dejal končno Debs.

Univ. prof. dr. Al. Musil*):

Mezopotamija.

Za Mezopotamijo so se Angleži zanimali že od 30tih let minolega stoletja. Od let 1835-37 je preiskovala angleška vojaška ekspedicija z dvema manjšima parnikoma plovnost rek Evfrata in Tigrisa. V Bagdadu so zgradili mogočen sedež angleškega rezidenta, ki so ga varovali angleški vojaki in pred kojim je bila zasidrana angleška bojna ladja. V Bagdadu so ustanovili osrednjo pošto med Evropo in Indijo in angleški parniki so združevali Bagdad z al-Basro v Perzijskem zalivu. Leta 1912. so pravili mnogi bagdadski veletrgovci, da je Babilonsko okrožje pravzaprav indijsko okrožje ter da je Bagdad bombajsko predmestje.

V Mezopotamiji se je križal angleški vpliv z ruskim in je tako zabranjeval dostop mladoturških nazorov v Perzijo. S pomočjo Angležev se je v Mezopotamiji opomogla arabska narodna stranka in pristanišče al-Basra je postalo drugo središče borilcev za samostojnost vseh Arabcev. Ta narodna stranka je bila v največjo oporo Angležem pri njihovem prodiranju od al-Basre proti severozapadu.

Vendar se ni šlo Angležem toliko za politični pomen Mezopotamije kot za narodno-gospodarski. Anglija nima v svojih mogočnih indijskih kolonijah nikjer lahko dostopnih naftinih vrelcev in enako nikjer premogovnikov, med tem ko v Mezopotamiji izvirajo nešteti vrelci nafte, ki jih je mogoče brez velikih težav in izdatkov izkoriščati. Nedaleč od plovne reke Karuma so postavile angleške državne družbe vzhodno od mesta Šustera velike naftine črpalnice, iz katerih teče nafta po železnih ceveh do pristanišča Fao, kjer jo izpuščajo naravnost v rezervatorje največjih morskih ladij. Ta nafta prednjači po svoji vrednosti in vzdržuje ne samo vso indijsko industrijo, ampak tudi indijski pomorski promet. Zapadno od Bagdada izvira enako nad 50 vrelcev nafte skoro tik ob reki Evfratu, tako da je mogoče tudi to nafto po manjših ladjah prevažati v Bagdad in jo črpati v velike parnike ali pa jo dovesti po ceveh v pristane teh parnikov. Prvotno so si hoteli Angleži zagotoviti le ta dva velika izvira nafte, ko pa so po sklepu miru s Turčijo zasedli v novembru 1919 t. l. — po nafti zelo bogato Mosulsko, bi radi tudi tu ostali.

Po francosko-ruski pogodbi z dne 13. (26.) aprila 1916 bi moralo Mosulsko pripasti Franciji in bi moralo biti združeno s pristaniščem Alexandretta v Sredozemskem morju po do 100 km širokem pasu, ki bi vodil skozi glavno pleme kurdskih Taurov. Po dolgem pogajanju v letu 1919 je prepustila Francija Mosulsko Angliji, vendar si je zgovorila 25% iz teh krajev dobljenega petroleja. Francoski

*) Prof. dr. Musil je znan češki orientalist in je na mnogih univerzah profesor za to stroko. Upamo, da bo naše čitatelje zanimalo kaj več zvedeti o Orijentu iz ust strokovnjaka, ki se je šele pred nekaj meseci vrnil iz teh krajev.

industrijski in čisto-politični krogi so očitati in še očitajo vladi to popustitev, toda ne upoštevajo dejstva, da Francija nima dovolj vojaštva za obvarovanje zgoraj omenjenega pasa ter za obrambo Mosulske sploh. Zato bi potrebovali začetkoma najmanj 300,000 mož in dolga leta pozneje vsaj 150,000 in Francija bi morala zgraditi tisoče kilometrov železnic in cest, predno bi ji mosulski naftini vrelci mogli sploh kaj koristiti. Da bi ji pa Anglija dovolila prost prehod preko bagdadskega in basorskega ozemlja, je nesmisel. Anglija je že med vojno razširila, poglobila in zgradila basorsko pristanišče, tako da se morejo v njem zasidrati tudi največje ladje; regulirala je Tigris tja za Bagdad, da bi mogle tudi ladje z večjo prostornino prosto pluti in zgradila je dvojne železnice iz Perzijskega zaliva v Bagdad in odtod do perzijske meje. Sedaj pizida še novo železnico ob levem bregu Tigrisa v Mosul. Tako bo imela Anglija v kratkem času zagotovljeno direktno zvezo Mosulskega okrožja po suhem in po vodi s Perzijskim zalivom, med tem ko ne bi Francija združila Mosulske z Alexandretskim pristaniščem ob Sredozemskem morju niti v dobi 10 let.

Mezopotamija, zasedena od Angležev, tvori tri okrožja — mosulsko, bagdadsko in basorsko. Po ljudskem štetju, ki se je vršilo začetkom tekočega leta, stanuje v angleški Mezopotamiji 1,146,685 moslemov — sumitskega rita, 1,494,000 moslemov — šiltskega rita, 87,000 židov in 78,792 kristjanov.

Anglija pošteno skrbi za procvit vsega ozemlja. Postavila je na vsa važnejša mesta svoje uradnike iz Indije in Sudana in ti sedaj vodijo vlado kakor tudi upravo dežele. Ustanovili so mestna, plemenska in okrožna zastopstva. Ta skrbijo za železnice, za zenačenje uteži in mer, za zdravstvo, vzgojo, poljedelstvo ter za javno varstvo. Trgovina se zelo dviga. Skozi Basoro prehaja mesečno za nad en milijon blaga. Stare kanale za namakanje zemlje popravljajo, nove gradijo, nasipe pri Rumadiju in nad Hilom bodo kmalu dokončali in tako se pridobiva za poljedelstvo vedno nove in nove zemlje. Angleži hočejo tudi v dolnji Mezopotamiji gojiti pavolo in radi bi tu nastanili nekaj tisoč egipčanskih felaških rodbin, ki naj bi domačine navadili, kako se s pavolo ravna. Vsled pocenjevanja prometa raste povpraševanje po žitu in drugih pridelkih, ki stopajo v vrednosti, kmet tako več izkupi in mešan si pa lahko preko vsega tega ceneje nakupi. Pomanjkanje prometnih sredstev je na Babilonskem onemogočalo obširnejše poljedelstvo. Kaj je pomagalo kmetu, če je bila letina žita ali datljev dobra, ko pa tega ni mogel prodati. Kaj če je moral prevažati datlje po 80 do 120 km daleč na svojih oslih in mezhah ali na najetih velblodih, ko pa je moral zopet zahtevati zanje toliko, da je lahko le stroške poravnal. Mestno prebivalstvo toliko ni moglo plačevati in zato se kmet za izvoz svojih pridelkov še brigal ni. Na pomlad l. 1915 sem kupil dobre datlje 1 kg a 2 h in sem ž njimi krmil svoje velblode. Za 10 h sem dobil 13 jajc in za 1.20 K sem si mogel izbrati 3 najlepše in najbolj debele kokoši ali peteline.

Kjer ni mogoče hitro zgraditi pripravne ceste, ustanavljajo s pomočjo angleške vlade manjše tovarne, kjer bi se naj surovine izdelovale. Tako žgejo v kolonijah, ki leže v evfratskih močvirjih, iz slabih datljev, ki so običajno zgnili, zelo dober špirit, ki ga potem na manjših ploščatih ladjah lahko prepeljejo.

Blagobit kmetov raste in javna varnost se veča, vendar miru v Mezopotamiji še ni. Sovraštvo proti tujcem se je porodilo tudi tukaj, in inteligenca ga veča, kjerkoli le more. Veletrgovci delujejo prav radi z Angleži in z veseljem bi ostali pod njihovim varstvom ali razni uradniki, advokatje in zlasti zdravniki, ki so se navadili v zadnjih 25 letih mnogo politikovati, vzdržujejo direktne stike z egipčansko "Narodno stranko", s airskega arabskim klubom in z Mustafa Kemalovo vlado v Angori ter ščuvajo svoje rojake proti Angležem kot proti tujcem, ki jih ni treba. Hočejo splošno neodvisnost, zahtevajo lastnega kralja in se sklicujejo na pogodbo, sklenjeno l. 1916 med Huseinom, kraljem begaškim ter med Anglijo. Po tem dogovoru je Anglija zagotovila, da prizna samostojnost arabskega naroda, ki živi v Mezopotamiji pod Huseinovo nadoblastjo.

Kralj Husein ne skrbi za izvedbo te pogodbe in živi zadovoljen v Meki, ali gmotno in pravno podpira svoje tri sinove, da bi ti trije postali vladarji v deželah, ki so mu bile po omenjeni pogodbi zagotovljene. Tako je postal njegov tretji sin Fejsal kralj v Damasku in drugega sina Abdallaha so 7. marca 1920 izvolili za mezopotamskega kralja. Doslej se v deželo še ni prikazal, svojega mlajšega brata, četrtega Huseinovega sina, imenovanega Zeid, je poslal Fejsal kot vojaškega inšpektora k srednjemu Evfratu, odkoder je potem ta organiziral odpor proti Angležem. Od aprila sem se že puntajo proti angležem v mosulskem okrožju stanujoči Kurdi, kakor tudi druga različna plemena arabskih kočarjev ob Zahodnih mezopotamskih mejah od Musula pa tja do Spodnjega Evfrata. Mnogo angleških častnikov in vojakov je bilo že pobitih, številni mostovi že poškodovani, kmečke naselbine izplenjene in karavanska pota pretrgana. Angleži se maščujejo proti svojim nasprotnikom z letalskimi zbori in z avtomobilskimi četami, toda nemirov vendar še niso odstranili, da zdi se celo, da se dviguje proti njim tudi prebivalstvo posameznih mest. Tako so izbruhnili 24. maja v Bagdadu veliki nemiri, ker so prijeli mohamedanskega tolmača zakonov, ki je v džamiji javno hujskal na boj proti tujcem. In ti nemiri se doslej še niso polegli. Angleške posadke so povečali in angleška vojaška prava so zopet uvedli.

Skoraj nemogoče je, da bi domačini pregnali Angleže iz Mezopotamije. Ti imajo v rokah Perzijski zaliv in njihove bojne ladje lahko plujejo po Tigrisu še nad Bagdad in tako zamorejo varovati železnico, ki vodi ob bregu. Z malimi čolni, oboroženi s strojnimi pa lahko plujejo po Evfratu in z njim skupnih močvirjih in morejo tako kaznovati tamošnje nezadovoljne prebivalce, za vsak kaznovani čin. Ako pa izbruhne boj proti tujcem v so-

sedni Perziji in ako dobe mezopotamski domačini orožje in strelivo od Mustafe Kemala ali od Fejsala, bo tudi angleškim posadkam huda predla.

"Naprej" po "Čsl. Republikli."

NEKAJ ZA PREBAVO.

Vse javno življenje je danes na en ali drug način organizirano in kontrolirano po nekaterih. Prvi del stavka je all right, drugi del pa potrebuje korekture; kajti če je življenje organizirano — in to je — zakaj ne bi bila ta organizacija pod kontrolo tistih, ki jim služi?

Železnice so organizirane in se vporabljajo za vse ljudstvo, ki jih potrebuje — toda kontrole nad dohodki to ljudstvo nima; rudniki so organizirani in se vporabljajo, kar se distribucije premoga in rude tiče, za vse ljudstvo — toda kontrole nad dohodki to ljudstvo nima; bombažni mlinci so organizirani in se vporabljajo kar se distribucije bombaževine in tkanine tiče, za vse ljudstvo — toda kontrole nad dohodki to ljudstvo nima; mlinci za mljenje žita so organizirani in se vporabljajo kar se distribucije tiče, za vse ljudstvo — toda kontrole nad dohodki to ljudstvo nima; veletrgovine in prodajalne so organizirane in se vporabljajo kar se distribucije blaga tiče, za vse ljudstvo — toda kontrole nad dohodki in dobičkom to ljudstvo nima.

Vseučilišča so organizirana in pripravljena za vse ljudstvo — toda ker nima to ljudstvo pri preje imenovanih podjetjih kontrole, ostane izbiranje za obiskovanje šole le otrokom tistih starišev, ki imajo kontrolo čez ta podjetja.

Sodišča so organizirana in na razpolago za vse ljudstvo — toda ker to ljudstvo nima pri preje naštetih podjetjih kontrole, in je vsled tega podvrženo mizeriji, niso zanj te institucije nobeno blagodejno zavetišče; vlade v mestu, v državi in v deželi so organizirane in se vporabljajo v korist tistih, ki se zanimajo, da pridejo na vlado — to so kapitalisti. Kadar se bo delavno ljudstvo tako zanimalo za svojo vlado, kakor se zanima danes kapitalistični razred, se bodo razmere izpremenile; kontrola v podjetjih bo prišla v roke delavskega razreda. Ta kontrola bo potem ključ, ki bo odprl vsaka vrata do mednarodnega bogastva in blagostanja.

Ali je te reči tako težko razumevati?

Nekaj večjega je še, kakor razredna zavest — to je zavest človeškega ponosa; ampak pot do te zavesti vodi iz razredne zavesti. Zato pravimo: delavstvo mora biti pred vsem razredno zavedno, če hočemo, da spozna ponos, ki je namenjen človeku kot najvišjemu bitju v naravi. Razredna zavest razvije pota in boje za dosego višje zavesti.

Kulture brez dela si nemoremo predstavljati, kakor si nemoremo predstavljati dela brez delavcev. Vzlic temu se delo podcenjuje in celo zaničuje. Bolj kakor delo samo pa se zaničuje tiste, ki delo opravljajo. Za to stanje je pripisati mnogo krivde delavcem samim, ker se premalo zanimajo za organizacijo. To resnico je treba povedati.

UTRINKI.

Kot se more sklepati iz poročil z rusko-poljske konference za sklenitev premirja, ki se vrši v Rigi, bo med tem dvema državama vendar dosežen nekak sporazum, ki bo ustavil vojevanje. Če je trajen mir med njima mogoč, bo pokazala bodočnost, ki je še nejasna.

V poljskem vladnem taboru sta zastopane dve struje: ena za mir in druga za nadaljevanje vojne z Rusijo. Prvo vodi Jan Dombki, ki je načelnik poljske mirovne delegacije v Rigi, in drugo poljski zunanji minister princ Sapieha. Poljska militaristična, imperialistična klika v katero spada plemstvo, je za vojno. Takozvani demokratični elementi pa žele mir, ki ga poljsko ljudstvo krvavo potrebuje.

Poleg Dombskega je eden vplivnih članov poljske delegacije tudi Stanislav Grabski, ki reprezentira militaristično strujo. Kljub vsem intrigam se je Dombskemu posrečilo, potem, ko je ruska komisija zagrozila, da odpotuje v Moskvo, stvoriti kompromis. Rusija je v svojih zahtevah zelo popustila, med tem ko so Poljaki dobili velike koncesije, bodisi glede teritorialnih in drugih njihovih zahtev.

Ker v poljskem vladnem taboru z ozirom na mir z Rusijo ne prevladuje enotno mišljenje, ni dana še nobena garancija, da bo mir tudi v resnici sklenjen. Frakeija, kateri pripada Dombki, se boji Wranglovih uspehov, ki so ravno tako nevarni Poljski kakor revolucionarni Rusiji. Veleposestniki in militaristi pa vidijo le svoje interese, zato so za boj do skrajnosti za poraz sovjetske vlade.

Kakor poroča Issac Don Levine iz Rige, ki je bil pred več meseci v Rusiji in je s svojimi simpatijami naklonjen boljševikom, pritiskajo zastopniki zaveznikov na Poljake za sklenitev premirja z Rusijo in to je največ pomagalo Dombskemu za poraz poljske militaristične klike.

Poljski litvinski spor glede meje je prišla reševati komisija lige narodov. Poljski imperializem je pognal Litvince na stran sovjetske Rusije, ki pa je baje v svojih mirovnih pogojih Poljakom obljubila, da se ne bo vmešala v ta spor.

Medtem, ko so razni gospodje a la prince Sapieha, Grabski, Paderewski, Dmowski itd., trudijo, da obdržijo poljsko ljudstvo v vojnem metežu, prihaja država v vedno opasnejši gospodarski položaj, ki grozi pognati deželo v popolno ekonomsko propast. Tako se godi narodom, ki dovolijo, da vodijo njihovo usodo aristokratje s svojimi reakcionarnimi priveski.

Turkinje v Carigradu se približujejo civilizaciji. Sicer ne ustanovljajo kakih kulturnih društev ali kaj podobnega, ampak demonstrirati so pričele. Dne 8. oktobra so dvakrat navalile na urad vojnega ministerstva, ker njihovi možje, uradniki in častniki, ne dobe plač. Finančni minister Sabri Bej jim je pojasnjeval, da se nahaja v turški državni blagajni samo okoli \$100.000, medtem ko se potrebuje samo za uradniške in častniške plače nad \$1.000.000 mesečno.

Boj za obstanek je pognal turške žene na ulico in pognal jih bo še dalj v zanimanje za javne zadeve. S porazom Turčije so bili poraženi tudi družabni okovi, ki so oklepali turško ženstvo. Predno pa se turško ljudstvo kulturno prerodi, bo vzelo dolgo dobo. Vlogo, kakor je je nekoč igrala Turčija, je pa zanjo za vedno izgubljena. Vse na svetu je minljivo in tako je bila tudi slava polumesca.

V Strassburgu se je dne 25. septembra pričel kongres matematičarjev, na katerega so prišli delegatje iz vseh zavezniških in mnogih nevtralnih držav. To je prvi kongres znanstvenikov po letu 1914. Francoska in belgijska delegacija je insistirala, da se na kongres ne sme dovoliti vstopa nemškimi, avstrijskim in bolgarskim delegatom. Drugi delegatje so pristali v to zahtevo, dasi ne brez opozicije. Neki ameriški profesor matematike je izjavil, da obžaluje izključenje Nemcev, ki so znanstveniki, katerih bi se ne smelo pogrešati na takih zborih.

Kali vojnega sovraštva še niso zatrite niti med znanstveniki, od katerih se vendar pričakuje nekoliko več, kakor od neukih ljudi. Izključenje nemških znanstvenikov od sodelovanja na zborih kot je v Strassburgu, je grd madež za civilizacijo in ne dela časti Francozom, niti Belgijcem, pa tudi Angležem in Amerikancem ne.

V časih črnega suženjstva, v letih 1835 do 1861, ko je izbruhnila civilna vojna, se je vodila od strani sužnjedržev enaka propaganda, da se obdrži črno suženjstvo, kakor se vodi danes, da se obdrži mezdno suženjstvo.

Vsi "boljši elementi" na severu so glede na suženjstvo simpatizirali z jugom. Voditelji severnega kapitala in bogastva so ga toplo zagovarjali kot koristno in potrebno; severni trgovski krogi so ga složno podpirali; prižnice na severu so odkrile, da je bilo ukazano in predpisano v svetem pismu in upirati se mu je bilo neke vrste bogoskrunstvo. Severni političarji so tekmovali v službi sužnjelastniškega elementa. Vsa sila severne "družbe" je bila vložena v njega obrambo in za vedno je veljalo dognano, da je dobro imeti sužnje in da se je sam izbrisal iz zapiskov "družbe", kdor je nasprotoval suženjstvu. Poleg teh so bili sloji, ki so hoteli s pretirano vdanostjo napram lastnikom sužnje dokazati gotovost svoje lastne socialne odličnosti; nadalje sloji, ki se niso brigali za stvar. Zadnji so večinoma goreče izražali svoj patriotizem. Suženjstvo se jih ni dotikalo; hoteli so le, da jih puste pri miru, da morejo nemoteno razmišljati o nedosežni veličini in o sijaju svoje dežele, dobro vedoči, da mora biti vse prav, karkoli stori.

Kakor so takrat kralji bombažnih mlinov na Jugu ustanovljali pseudo-patriotična društva in sipali v njih blagajne milijone, da korumpirajo šolske učitelje, advokate, profesorje, časnikarje in duhovnike za ohranitev črnega suženjstva, tako ustanovljajo danes kralji olja, kralji mesa, kralji železnic in bank pseudo-patriotična društva in sipljejo v njih blagajne milijone, da korumpirajo razne inštitucije in

njih funkcije za ohranitev meznega suženjstva. To je po njih mnenju amerikanizem, kakor se je svoječasno črno suženjstvo odevalo s sankcijo patriotizma in amerikanizma.

Če zasledujemo poglavje ameriške zgodovine iz let 1835 do 1861, nanašajoče se na vprašanje črnega suženjstva, primerajoč ljudsko razpoloženje, da se odpravi, in po drugi strani trdovratno upiranje reakcije, da se vzdrži, vidimo, da se od leta 1880. do danes ameriška zgodovina ponavlja. Razlika je le v tem, da se je vršil takrat boj za odpravo črnega suženjstva, danes pa se vrši za odpravo meznega suženjstva, in da se je tedanji boj našal na notranje ali narodne zamere, medtem ko se nanaša današnji na splošne — mednarodne. Takrat so zahtevali odpravo črnega suženjstva predvsem gospodarski interesi Severa v Uniji sami, odpravo meznega suženjstva pa svetovni interesi.

Socialistična stranka je politična stranka. Da, celo več kot to je; toda gotovo je, da je vsa, ali pa sploh ni nič, in bi je ne bilo treba. Če ne bi verjel v politično akcijo skozinsko, v politično akcijot kot potrebno sredstvo, potem katerega je razredni boj mogoč, ne bi bil v socialistični stranki niti minuto.

Ob tem času potrebujemo bolj kakor kedaj poprej neomajano vero v našo stvar — največjo stvar človeštva. Potrebujemo neomahljivo vero v stvar, ki nas navdušuje in vzbuja v nas sveti ogenj boja, in vsa bojazen, ki bi bila morda opravičena, je v tem, da ne bomo izvršili toliko, kolikor bi bilo treba, in kolikor zahteva od nas naša dolžnost.

Tisoči in tisoči so danes z nami, ki so bili včeraj naši sovražniki. Vzlic vsem lažem in blatenju, ki so bile izrečene z namenom, da se škoduje naši stvari, vedo, da smo za resnično demokracijo in za ljudovlado, za pravico in svobodo ljudstva. In če jim damo letos priliko, se nam bodo pridružili.

E. V. Debs.

Skoraj ga ni dneva, da ne bi čitali v raznih kapitalističnih listih o neznosnih razmerah, v katerih živi ruski narod. To se prikazuje naravno v taki luči, kakor da je treba vso krivico za to pripisati boljševiški vladi. Da je tej mizeriji, ki gotovo vlada, pripisati francoskim in angleškim kakor tudi ameriškim imperialistom, ki so obdali Rusijo z blokado, o tem ne pove to časopisje ničesar. Če bo taka protiboljševiška propaganda vlekla, dokler je Rusija blokirana, je seveda veliko vprašanje.

Kako lahko odpravimo kapitalizem? Z odpravo profita. To je lahko: vzemite profite privatnim podjetjem, pa ste odpravili kapitalizem, ki sloni na profitih.

Najboljša stvar, ki jo morejo dati stariši svojim otrokom, je nauk o socializmu. S tem jim ustvarite spoštovanje do samega sebe in do vas samih. Napravili jih boste za bojevnike pravičnosti in s tem koristite vsemu človeštvu.

Glasovi iz našega gibanja.

POROČILO ORGANIZATORJA.

Volilna kampanja socialistične stranke v Pennsylvaniji je v polnem zamahu. V Pittsburghu, središču jeklarske industrije, se vrše dnevno shodi. Dne 6. oktobra se je vršil velik Debs-Stedmanov shod v ekspozicijski dvorani, ki se ga je udeležilo nad 6000 ljudi. Med premogarji je v razevitu bojno razpoloženje. Prvič se bliža 2. november, drugič, decembra so volitve odbornikov v premogarsko organizacijo. Mislim, da se bo to pot temeljito pomedlo s konservativnimi elementi v Indianapolisu, ki so na tako strahopeten način zaigrali zadnje premogarske stavke.

Med tem, ko se kapitalistična kandidata Cox in Harding — potita v potu svojega obraza, pripovedujoč volilecem, kdo je pobasal večje svote denarja in razlagata skrivnosti famozne lige narodov, gredo socialisti s svojim delom smotreno naprej.

Liga narodov, z rezervacijami ali brez rezervacij, je gnjila, umetno narejena pogodba imperialističnih grabežev in diplomatov, da si obvarujejo plen, ki so si ga nagrabili v zadnji vojni. Socialisti vidimo v nji nevaren instrument mednarodnega imperializma finančnikov, ki hočejo z vsemi sredstvi, tudi z oboroženo silo vseh držav sveta, ohraniti in obvarovati današnji kapitalistični sistem proti naraščajoči sili proletarijata.

Jasno je, da ako bi bila liga sprejeta, taka kakor je zasnovana, bi se morale danes ameriške čete boriti s poljskimi reakcionarji proti sovjetski Rusiji. To je priznal tudi neki član demokratskega kabineta, ki je dejal, "da če ne bi bilo volitev, ter ako bi liga ne bila tepena v senatu, bi že pokazali prokletim boljševikom — ali tako moramo pomagati Poljakom v kolikor se v danih razmerah more."

Taki slučajni jasno kažejo, kake namene ima liga narodov. Pole papirja bi se lahko popisalo o gnjilobi sedanje demokratske administracije.

Kakšni so republikanci, kaj predstavljajo in kaj imajo delavci pričakovati od njih, ve, vsaj tako upam, vsak delavec. Če bi delavci prečitali resolucije, sprejete v Chamber of Commerce v Detroitu, Los Angelesu, New Yorku itd., kjer so člani skoro sami republikanci, bi se ne navduševali zanjo.

Socialistična agitacija med slovenskimi premogarji v Pennsylvaniji zopet dobiva bojovito formo. Kampanjski shodi so se vršili dne 2. oktobra v Lawrence, 9. oktobra v Canonsburgu in 10. oktobra v West Newtonu. Vrišili se bodo še v Herminie, Johnstownu itd. 24. oktobra se vrši v Sygenu. Povsod se kaže novo življenje in novi socialistični klubi se organizirajo. Kar moram posebno opomniti je, da stopajo stari agitatorji nazaj v vrste in če pojde tako naprej, bo v kratkem času Pennsylvanija zopet najmočnejša v Jugoslovanski socialistični zvezi.

Glede shodov bi prosil sodruge, da se obračajo do 18. oktobra na sodruga John Terčelja, box 161, Lawrence, Pa., in od -8. do 22. oktobra na sodruga

Antona Zornika, box 202, Herminie, Pa. Na ta način bomo lahko v vednih stikih.

Sodrug, na delo za socializem.

Joško Oven, organizator J. S. Z.

NAPREJ ZA NAŠE GLASILO.

Med slovensko delavstvo v Ameriki moramo širiti socialistično misel. To najložje storimo, ako razširimo mednje Proletarca.

Teško je agitatorično delo, kajti tisti, ki so pripravljene delati za stvar, so navadno zaposleni v različnih agitacijskih delih, z odbori itd. Ampak ravno na takih ljudeh sloni naše gibanje in po za- slugi teh gremo naprej po naši poti.

Med našim delavstvom bi bilo marsikaj dru- gače, ako bi po vseh naselbinah imeli aktivne so- druge in sodruginje, kot jih imamo po nekaterih. Naša organizacija bi štela tisoče članov in Proleta- rec bi imel nad deset tisoč naročnikov. Ker tega še nimamo, je znamenje, da je mnogo polja še neob- delanega. Naselbine, v katerih še vlada mrtvilo, vzbudite se! Edino le delo za socializem nam bo pri- neslo socializem in s tem boljšo bodočnost človeštvu.

Teško se je boriti samo nekaterim. Razdelimo delo, ki ga je dovolj za vse, ki mislijo in čutijo so- cialistično.

Ustanovljajte socialistične klube, kjer jih še ni. Pridobite vaše znance, da se naroče na Proleta- rca. Vršite kulturno delo v zvezi s socialistično organizacijo.

Za vsa pojasnila, ki bi jih želeli v pogledu lista ali pa J. S. Z., pišite upravništvu Proletarca ali pa tajništvu Jugoslovanske socialistične zveze.

Za zastopnika Proletarca se je priglasil sodrug Frank Smerdu iz Moline, Ill. Sodruga Smerdu je bil zelo dobra agitatorična moč, še ko se je nahajal v Kansasu. V pismu poroča, da bo storil vse, kar bo v njegovih močeh, da se v njegovem okrožju razširi Proletarec.

V Collinwoodu, O., je prevzel zastopništvo so- drug Mike Podboy, stanujoč na 1312 E. 167th St. Naročniki v Collinwoodu, ki žele poravnati naroč- nino, jo lahko oddajo M. Podboju ali J. Durnu.

ZA CLEVELAND, O.

Jugoslovanski socialistični klub št. 27 J. S. Z. priredi v soboto večer dne 30. oktobra velik javen ljudski shod, na katerem bo govoril sodrug Joško Oven o predsedniških volitvah. Shod se vrši v dvo- rani E. Božeglava (preje Birkova dvorana) 6006 St. Clair ave. Začetek ob 8. zvečer.

Slovenski delavci v Clevelandu in okolici, ta dan vsi na ta shod!

Odbor jugosl. socialist. kluba št. 27 J. S. Z.

LISTU V PODPORO.

Rock Springs, Wyo.—Po \$1, John Pintar, Val. Yugovich, Anton K. Yugovich, Frank Jamnik, John L. Dolinar in Blas Bernard; po 50c, Ivan- ka Bernard; po 25c, Annie Krek, Mary Jam-

nik, Mary Yugovich; (pošiljatelj Val. Yugo- vich) skupaj\$ 7.25
Livingston, Ill.—Po 50c, Anton Tovornik, Anton Šmogle in Frank Novak; po 25c, Jos. Kuhar in John Kraine; (pošiljatelj Frank Novak) skupaj 2.00
Lisbon, O.—Jacob Bergant..... .50
Livingston, Ill.—Društvo Naprej, št. 86, SDPZ.. 2.00
Cleveland, O.—Lawrence Gorjup..... 5.00
Chicago, Ill.—Martin Mihelich..... .25
Johnstown, Pa.—Math Pristauc..... 1.00
South Fork, Pa.—Alois Telič, \$1, August Orel, \$1, skupaj 2.00

Skupaj\$ 20.00
Zadnji izkaz 455.84

Skupaj do 9. oktobra.....\$475.84

FOND PREDSEDNIŠKE KAMPANJE J. S. Z. 1920.

X. Izkaz.

Nokomis, Ill.: Po \$2: Neimenovan in D. Sanuškar; po \$1: A. Kravanja, A. Jellen, F. Zugmeister, A. Kozavich, F. Klančnik, M. Tekavec; J. Križman 50c.—\$11.00.

Detroit, Mich.: Po \$1: T. Zelen, B. Knaževich, F. Juretič, J. Mlanajlovich, T. Plamich, V. Sumonja, G. Vukian, S. Trivanovich, S. Bogdanovich, P. Momčilo- vich, J. Ban in J. Savich; po 50c: N. N., S. Katalinich, N. N., M. Ličina, P. Radulovich, J. Birač, J. Uzelac, N. N., N. Marjanovich; N. N., I. Grabav, A. Ivančić, N. Tolj, J. Trošelj; po 25c: S. Patsern, T. Kvesich, P. Dzenadija, W. Seljački.—\$20.00.

Detroit, Mich.: J. Jankovich—\$1.60.

Chicago, Ill., c. o. F. Udovich: po \$1: J. Košak, J. Koren, A. Putz, A. Aučin, J. Hauptman in F. Udovich; V. Rus 75c; po 50c: L. Britz, A. Mersgeisser, J. Likar, M. V. Konda, J. Orešnik, J. Storc, A. Kochevar, A. Resin, M. Steren, J. Trbovec, F. Irsar, P. Pavlich, J. Lasich, Neimenovan, J. Haller, Neimenovan, F. Janežič, K. Kot- nik, Mrs. Urbanc, Mrs. Turk, F. Pičman; po 25c: L. Hren, J. Skovich, F. Hren, A. Kužnik, A. Baučar, J. K. Maurich, F. Slana, J. Kalan, Mrs. Trampush, J. Hočevar, J. Putz, J. Stebe, F. Baškovec, F. Magajna, F. Zajc, A. Težak, J. Fajfar, M. Mihelich, F. Omahen, V. Skubic.—\$22.25.

Springfield, Ill.: Po 50c: R. J. Rudman, J. Vlasec in Mary Klanser.—\$1.50.

V tem izkazu.....\$ 56.35
V zadnjem izkazu dne 30. septembra.....\$2,048.74

Skupaj do 12. oktobra.....\$2,105.09

Tajništvo J. S. Z.

AGITATORJI NA DELU.

Naročnin na Proletarca so poslali: Mary Udovich, Chicago, 9; A. Bertl, Martin, Pa., 5; L. Gorjup, Cleve- land, 9; P. Očepek, Detroit, 1; Mike Podboy, Collinwood, O., 2; J. Kotar, Aliquippa, Pa., 1; J. Bergant, Lisbon, O., 1; Frank Maroh, za člane dr. št. 64, SDPZ. v Milwaukee, Wis., 38; A. Grden, Cleveland, 2; P. Bukovec, Johnst- own, Pa., 4; John Hočevar, Cleveland, 2; V. Obid, La Salle, 1; P. Ermenc, La Salle, 1; F. Z., Chicago, 3; A. Černe, Cleveland, 4; Anton Zornik, Herminie, Pa., 2; John Miklich, Johnstown, 3; J. O., Pa., 4; L. Urbancich, Detroit, 7; August Komar, Cleveland, 12; Frank Mivšek, North Chicago, 3; Louis Malich, Cleveland, 4 (V tem izkazu so označene le naročnine, ki so jih poslali agita- torji, oziroma zastopniki.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSEF GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VEHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potem Poštnih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Penn Sta., Pa. — Društvo št. 146 S. D. P. Z. je na svoji redni seji dne 3. oktobra sprejelo resolucijo, s katero obsoja delovanje gl. odbora, ker želi preložiti konvencijo naše organizacije. Mi smatramo, da je konvencija potrebna, na kateri bi sklepali, ali naj se združimo ali ne. Pogodba SNPJ je nam vsem znana. Konvencijo pa potrebujemo, da bomo na nji o združitvi razpravljali.

Naše društvo vprašuje gl. odbor, kakšne pravice in katera pravila bomo imeli po 31. decembru, l. 1920, kajti veljavnost naših sedanjih pravil poteče z omenjenim datumom.

Drugo vprašanje je, kdaj se bo prenehalo z vplačevanjem v konvenčni fond. Naznanjeno je bilo, da plačajo člani po \$1, članice pa po 50c v ta fond. Določeno je bilo, da se plača svota lahko

skupaj ali pa po 10c mesečno; sedaj plačujemo že 14 mesecev, pa se še ni prenehalo. Ako bo konvencija odložena, bo članstvo to svoto menda vedno prispevalo. Gl. odbor smo prosili za pojasnila, pa jih žal nismo dobili.

Simon Grošel, predsednik; Thomas Solomon, tajnik; Frank Pittner, blagajnik.

(Priporočamo, naj članstvo SDPZ. vselej pazno prečita uradna naznanila in vse druge uradne stvari, tikajoče se te organizacije, da ne bodo prihajale v javnost zadeve, ki so v mnogih slučajih plod malega nesporazumljenja. — Ured.)

SLOVENSKI SOCIALISTIČNI KLUB ŠT. 1
V CHICAGI

priredi v nedeljo, dne 17. oktobra, ob 2. popoldne velik kampanjski shod za predsedniške volitve. Shod se vrši v Narodni dvorani W. 18th St. in So. Racine Avenue.

Nastopili bodo razni govorniki, med njimi tudi gl. tajnik socialistične stranke, sodrug Otto F. Branstetter. — Slovenski delavci, prihitite na ta shod v obilnem številu. — Frank Zajec, tajnik.

NAROČNIKOM V DETROITU.

Ker se v Detroitu vse hišne številke spremenjene, prosimo naše naročnike, naj nam te spremembe sporoče, kakor hitro pridejo v veljavo. Obvestite nas potem dopisnice na kateri naznanite prejšnji in novi naslov, ali pa sporočite spremembo sodrugu L. Urbančiču, 250 Frederick Ave. — Upravništvo.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji. John Kresse, 396 4th Ave.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ. se vrši dne 13. novembra (drugo soboto v mesecu) v klubovih prostorih na 424 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujemo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. Organizator.

SEJE KLUBA ŠT. 1, JSZ.

v Chicagi se vrše vsaki tretji petek v mesecu v dvorani SNPJ. na 2657 So. Lawndale Ave. Pridobivajte klubu novih članov in socializmu novih bojevnikov. — Poleg rednega dnevnega reda imamo na naših sejah tudi diskuzije o važnih dnevnih vprašanjih. Ako še niste član, vas bo poset ene naše seje prepričal o potrebi socialistične organizacije, postali boste član in prihajali redno k sejam, kakor naši drugi člani. Organizator.

Cerkev pravi, da je Bog prepovedal sad spoznanja. Ali Bog je dal človeku razum, ki vodi do spoznanja. Tega protislovja ni cerkev še nikdar pojasnila.

ZASTOPNIKI PROLETARCA

INDIANA.

Clinton: J. Musar, Lock Box 441.
Indianapolis: John Vivoda, 756 Haugh St.; J. Repovš,
960 N. Holmes Ave.

KANSAS.

Gross: John Kunstelj, Box 32.

MINNESOTA.

Ely: John Terán, Box 432.
Chisholm: Frank Klun, Box 399.
Biwabik: Alois Zakrajšek, Box 423.

MICHIGAN.

Detroit: Louis Urbancich, 250 Frederick Ave.
Limestone: Jos. Knaus, Box 13.

OHIO.

Akron: Frank Košir, 1176 Marcy St.
Cleveland: L. Gorjup, 1414 E. 53rd St., A. Komar, 6710
Bliss Ave., A. Grden, 1172 Addison Rd., Louis Ma-
lich, 6408 St. Clair Ave.
Collinwood: Jos. Durn, 727 E. 157th St., Mike Podboy,
1312 E. 167th St.
Glencoe: Nace Zlemberger, L. Box 12.
Youngstown: John Petrič, 815 Bond St.
Blaine: Frank Germ, Box 31.

OKLAHOMA.

Hughes: Joe Kogoy, box 52.

PENNSYLVANIA.

Aliquippa: Jack Kotar, Box 289.
Conemaugh: Louis Krašna, Box 218, Dr. Boritelj, št. 1,
S. D. P. Z.
Export: John Frank, S. R. Box 315.
Forest City in Vandling: Frank Rataic, Box 685.
Irwin: J. R. Shprohar, R. 2, Box 135. Mike Pavšek,
R. F. D. 3, Box 74.
Johnstown: John Miklich, 404 Ohio St.
Lloydell: Anton Grbec, Box 35.
Morgan: J. Kvartič, Box 453.

Meadowlands in okolico: Tony Semec, Box 213.
Martin: A. Bertl, Box 11.
Oakmont: John Ban, Box 355.
Vandling: Jos. Čebular, Box 156.
W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 2, box 113.
Wickhaven in okolico: Luka Kralj, Box 68.
Yukon: Anton Lavrič, Box 8.
Herminie: Anton Zornik.
South Fork: August Orel, Box 363.

W. VIRGINIA.

Thomas: Frank Kocjan, Box 272. Louis Bartol, box 481.
Pierce: Anton Vidmar, box 373.

WASHINGTON.

Black Diamond: Frank Steblay, Box 22.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Žeravec, Box 19, N. Newell St.
Milwaukee: Frank Maroh, 542 So. Pierce St.
West Allis: Jacob Oblack, 432 — 54th Ave.

ILLINOIS.

Chicago: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Frank
Zajc, 3639 W. 26th St., Fr. Udovich, 1844 So. Racine
Avenue.
Cicero: Anton Putz, 5028 W. 25th Place.
Moline: Frank Smerdu, 234½ — 36th St.
Lincoln: Joseph Tičar, 628 Wichita Ave.
Virden: Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.
Waukegan in No. Chicago: Frank Mivšek, 1108 Prescott
St., N. Chicago.

Ako želi kdo prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarcu, prodajati Am. družinski koledar, brošure in knjige, naj piše upravništvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za njegovo glasilo Proletarec.

Ako je ime kakega zastopnika izpuščano, naj se oglasi, pa bomo popravili imenik.

Pritožujete se čez današnji krivični sistem in ga kritizirate kjerkoli se vam nudi prilika. Ali pa veste, da se da ta sistem nadomestiti s socialističnim? In če veste, ali tudi kaj storite za socialistično propagando? Ali ste naročnik socialističnega časopisja in član socialistične organizacije. Samo zabavljanje nas ne bo privedlo v pravičnejši družabni red. Zato je treba dela v organizaciji. Pridružite se ji in ji pridobivajte novih članov.

Do danes je Proletarec že vedno najboljša jugoslovanska socialistična revija. Prinaša raznovrstno gradivo in koncem leta imate knjigo, obsegajočo 1000 strani, samo za \$2.50, ki pa je vredna za vsakega, ki zna ločiti dolro od slabega gradiva, dvajsetkrat to svoto. Nabirajte naročnike Proletarcu, po razmerju dohodkov pa bo uprava še bolj izboljšala list.

Neumnost je zlata jama za tiste, ki znajo kopati v njej.

Socializem ni nova verska sekta, ki hoče zmesiti "dobre ljudi", da bodo potem napravili nebesa na zemlji; socializem se bojuje za boljše razmere, da se bodo mogli iz njih roditi boljši ljudje.

Kdor zaničuje delo, ne ve na kakšnem svetu je doma.

Sodrugom v Clevelandu in okolici.

Seje socialističnega kluba št. 27, J. S. Z., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne v klubovih prostorih, to je v Slovenskem narodnem domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da se teh sej udeležuje redno. Dotični, ki preradi pozabijo na seje, naj vzamejo to na znanje in se bolj redno udeležujejo sej.

Rojake, ki simpatizirajo s socializmom, pa še niso pri stranki, vabimo, naj pristopijo v organizacijo in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga vsakega delavca v tem oziru je, da postane razredno zaveden. Delavec, ki se zaveda svojega razreda, pa kljub temu ni v organizaciji, šteje zelo malo v delavskem gibanju. Za zavedno delavstvo velja geslo: "V organizaciji je moč, nikakor pa ne izven nje!" Delavci, v organizacijo!

Tajnik kluba št. 27 J. S. Z.

SLADEK JE NJEGOV OKUS.

Longfellow, govoreč v neki vojni pesmi, je dejal: "V stvarih pravičnosti, ki so resnično sladke, je vonj smodnika." Enako lahko rečemo mi, da je v zadevah žledenih neredov sladek okus Trinerjevega grenkega vina. Protislovje "sladek — grenak" je le dozdevno. Trinerjevo grenko vino, četudi narejeno iz grenkih želišč in lubja, je zelo slastno, rezultati, ki jih da uživanje tega vina, so pa sladki. Odpravi vam slab tek, zaprtje, težko utripanje srea, ki nastane vsled nabiranja plinov v želodec in črevah itd. Mr. John Urbanec, Kangley, Ill., nam piše z dne 12. septembra 1920, da je imela njegova žena težko utripanje srea dolgo časa, sedaj pa je Trinerjevo grenko vino osvobodilo te bolezn. Vaš lekarnar ali trgovec z zdravili je dobro založen s Trinerjevimi zdravili. Poskusite tudi Triner's Angelica Bitter Tonic, Triner's Cough Sedative, Triner's Liniment. — Joseph Triner Company, 1333—45 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.